

ב. הרים,

מה עשו?

ג. פשחור (1606),

ד. ואימר.

כתבו כינוי כל משמרה מחמש המשמרות
החדשות שבמשמרת ידעיה על חתיכת קלף,
וכן את השם "ידעיה", ובללום [ערכבום]
ונתנום בקלפי.

בא ידעיה, ראש המשמרת הראשונה, ונטל
פתקים כנגד חלקו (1607), וכנגד חלק חבריו
שהוסיפו לו, דהיינו עוד חמשה, סך הכל —
שש.

וכפי הסדר שעלו הפתקים בידו, כך היו
משמשים בעבודת בית המקדש. שאותו
שעלה בידו ראשון, היה משמש בשבוע
הראשון מששת השבועות שהיו משמשים
משמרת ידעיה. וכן הלאה, על אותו הסדר.

וכמו כן בא הרים, ראש המשמרת השניה,
ונטל חלקו וחלק חבריו — שש.

וכן עשה פשחור, וכן עשה אימר.

והיות וארבעת המשמרות הללו התנדבו

עמדו נביאים שהיו ביניהם [בין העולים
לארץ ישראל] וחלקום [וחלקו את אותן
ארבע משמרות שעלו מן הגולה], והעמידום
על עשרים וארבעה משמרות. כלומר, חילקו
את כהני כל משמרת מאותן ארבע משמרות
— לששה חלקים.

סדר עבודת המשמרות בבית המקדש היה
קבוע וידוע. ולכן, אילו לא היו מחלקים את
המשמרות, היו ארבעת המשמרות שעלו
עובדות כפי הסדר שהיה כאשר היו עשרים
וארבעה משמרות.

אבל עתה, שחילקו כל משמרת לשש, נוצרה
מחלוקת בין אותן שש משמרות, כי כל אחת
מהן היתה אומרת: אני אשמש ראשונה
בבית המקדש!

ידעיה ברוח הקודש, ועלתה איגרתו בידו
ראשונה. וחזר והכניס ידו ונטל איגרת, וכך עשה
עד שש פעמים.

וכתב הרש"ש, שהוא דוחק. ולכן כתב,
שבאמת על ד' המשמרות לא הוצרכו להגריל
עתה איזו מהם ראשונה, שהרי כבר זכו מימי
דוד כפי הסדר הנזכר כאן: ידעיה חרים וכו'.
אלא, לפי שעתה חלקו כל משמרת לשש, היו
צריכים כל שש ושש מכל משמרה להגריל
ביניהם על סדרן, ולכן עשו ד' קלפיות, ובכל
אחת הניחו השש של כל משמרה לברן, ואז בא
אחד מידעיה לקלפי שהיו בה ששה חלקים של
משמרתו, ונטל אותן בזה אחר זה. וכך עשו
כולם.

מנסה הגמרא ליישב את תחילת דבריו של רב
שלא יסתרו את דברי הברייתא, משום שאם
נמצא תנא שסובר כמותו, ודאי עדיף לומר שהוא
סובר כאותו תנא, מאשר לומר שהוא תנא —
ופליג.

1606. הקשה רש"י, הלא פשחור לא הוזכר
בספר דברי הימים גבי עשרים וארבע משמרות.
והמהרש"א תירץ, שהוא פשחור בן אימר
הכהן, שנזכר בספר ירמיה. ונתרבתה משפחתו,
ונחלקו אימר ופשחור לשתי משמרות. ועיין
בגבורת ארי מה שכתב בזה.

1607. כתב רש"י במסכת ערכין [יב ב], שכוון

של ידעיה, במקום המשמרת השישית שהיתה לידעיה (1609).

שנינו במשנתנו: **וישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין במעשה בראשית.**

מנהני מילי [מנין לנו דבר זה], שקורין במעשה בראשית?

אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: משום **שאלמלא מעמדות**, דהיינו, עסק הקרבנות שישראל מקריבין — **לא נתקיימו שמות וארץ.**

והיינו, משום שאם אין ישראל מקריבין קרבנות המכפרים על החטא — היו כָּלִים בחטאיהם. ואם חס וחלילה ישראל כלים, אין השמים והארץ, העומדין בזכות ישראל (1610), מתקיימין.

ארי כתב, שהתנו שני תנאים: שאם יעלה יהויריב — לא יקדם לידעיה. ועוד, שאם יעלה, יהיה טפל למשמר אחד של ידעיה. דהיינו, לא יהיה מהם משמר בפני עצמו, אלא יהא המשמר נקרא על שם ידעיה. ונפקא מינה, שראש המשמר וראש בית אב יהיה מידעיה, שהוא העיקר, ולא מיהויריב שהוא הטפל. ועיין שם שהקשה על פירוש רש"י.

ועיין עוד במהרש"א שהקשה על פירוש רש"י, וביעב"ץ שהאריך לבאר את הענין.

1610. כפי שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתני". "בריתי" — היינו תורה. ואומר הפסוק, שאם לא ישראל, שמקיימים ולומדים את התורה — לא היו מתקיימים שמים וארץ [כפי שמצינו בכמה מקומות בש"ס. עיין פסחים סח ב, ועוד].

לעלות מהגולה לפני כולם, לכן **כן התנו נביאים שהיו ביניהם** [בין עולי הגולה]:

שאפילו אם לאחר זמן יהא יהויריב, שהיה ראש משמרת ראשונה מאותן משמרות ששמשו בבית ראשון, ונשארו בגולה, עולה מן הגולה (1608), ורוצה לשמש בבית המקדש בתוך שאר משמרות הכהונה, לא ידחה ידעיה וכל המשמרות שנתחלקו ממנו ממקומו] [מהזמן שנקבע להם לשמש כשעלו ראשונים מהגולה],

אלא, ידעיה עיקר, והוא משמש בזמן שנקבע לו. ויהויריב — טפל לו, ושמש אחריו.

והיאך יעשו —

יחלקו את בני ידעיה מחדש, לחמש משמרות, במקום שש שהיו מתחילה, ויבוא יהויריב ושמש אחרי המשמרת החמישית

אמנם הקשה, שהרי חרים יכול לטעון, שבבית ראשון זכה להיות שלישי, ועתה, לאחר החלוקה החדשה, יהיה שביעי! וכן יטעון אימר, שהיה בבית ראשון ה"ט, ועתה יהיה ה"ט! שהרי כך באמת מצינו בירושלמי, שאפשר לטעון טענה מעין זו.

וכתב, שמדברי הירושלמי ראה לדברי הרמ"א, שכתב [ח"מ סימן קע"א סעיף א']: "כן רבים היושבים על ספסל אחד בבית הכנסת, והיושב בראש רוצה להוסיף עוד מקום אחד אצל מקומו, והיושב אצלו רוצה למחות באמרו שעכשיו הוא שני אצל הראש. ואם יוסיף — יהיה שלישי, הדין עמו ויכול למחות".

1608. כתב היעב"ץ, שנראה שאכן כך היה באמת, שעלה יהויריב לבסוף.

1609. כך כתב רש"י. עיין שם. אבל הגבורת

אמר ליה: "קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'". והיינו, שבזכות הקרבנות, יתקיימו ישראל לעולם.

אמר אברהם לפניו: רבונו של עולם, תינה [ניחא], הדברים נוחים ומתקבלים, בזמן שבית המקדש קיים, שאפשר להקריב קרבנות, ואז יתקיימו ישראל בזכותם.

אבל בזמן שאין בית המקדש קיים, שלא יוכלו להקריב קרבנות, מה תהא עליהם? (1614)

אמר לו: כבר תקנתי להם לישראל סדר קרבנות [פרשת הקרבנות הכתובה בתורה].

בזמן שישראל קוראין בהן לפני, מעלה אני

שנאמר באברהם, במעמד ברית בין הבתרים: "ויאמר, ה' אלהים במה אדע כי אירשנה" (1611).

כך אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך, ואתה עושה להם כדור המבול (1612) וכדור הפלגה (1613), ומכלה אותם?

אמר ליה הקדוש ברוך הוא: לאו. אינני עושה להם כך.

אמר אברהם לפניו: רבונו של עולם, הודיעני, במה אירשנה? כלומר, אמור לי, באיזו זכות יתקיימו ישראל לעולם ולא יכלו?

העולם. אבל על אומה אחת — מביא.

1613. "דור הפלגה" היינו אותם שרצו לבנות מגדל וראשו בשמים [כפי שמסופר בספר בראשית פרק י"א]. ונקראו בשם זה, כי עונשם היה שהפיצם ופילגם הקדוש ברוך הוא בכל הארץ. ובמשנה במסכת סנהדרין [פרק חלק] מצינו, שאין להם חלק לעולם הבא. ועיין שם בגמרא [קט א] שהאריכה במעשיהם ובעונשם.

1614. צריך להבין, היכן נרמז ענין זה במקרא? וכתב המהרש"א, שנלמד ענין זה ממה שאמר אברהם "במה אדע כי אירשנה", ולא אמר כלשון ההבטחה של הקב"ה "לך אתננה": "במה אדע כי תננה לי". והיינו, כי "אירשנה" הוא מלשון גירוש וגלות, כמו "כי אוריש גוים מפניך". וזהו ששאל אברהם, באותו זמן של הגלות, במה, באיזו זכות, יתקיימו? והשיב לו הקב"ה: "קחה לי עגלה משולשת". דהיינו, גם בלא הקרבה בפועל, אלא באמירה, כפי שנאמר "קחו עמכם דברים", יתקיימו בגלות. עיין שם

1611. בפשטות, הכתוב מדבר על בשורת הארץ. ששאל אברהם את הקדוש ברוך הוא: במה אדע שאירש את הארץ? אמנם, אם כך, קשה להבין את הענין. הרי אברהם האמין על בשורת הזרע, ולמה לא האמין על הארץ? לכן דרשו חז"ל, שאכן לא הסתפק אברהם חלילה בענין, ולא קרא תגר על הדבר. אלא רצה לדעת באיזה זכות יתקיימו ההבטחות.

ורש"י במסכת מגילה [לא ב] כתב: במה אדע — מה תאמר לי ללמד, דבר שיתכפרו בו עוונותיהם.

1612. הקשה היעב"ץ, איך יתכן שעלה על דעתו של אברהם כך, הרי הקדוש ברוך הוא נשבע כבר שלא יביא מבול!

וכתב שאפשר שהכוונה שיעשה עמם הקדוש ברוך הוא כלה ח"ו כדור המבול, אבל לא על ידי מים, אלא על ידי אש וכדומה.

והשפתי חכמים [במסכת מגילה שם] תירץ על פי דברי רש"י [שמות א, י], כי מה שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא מבול, היינו על כל

ביום שני היו מתענים על יורדי הים, שיגיעו בשלום ליעדם.

והתענו על כך ביום שני, משום שנאמר ביום השני של בריאת העולם: "יהי רקיע בתוך המים", ולכן צריך להזכיר ולרצות על הדבר (1616).

ביום שלישי היו מתענים על הולכי מדברות. משום שביום השלישי של הבריאה נאמר: "ותראה היבשה". והיינו, שתהיה היבשה ראויה להולכיה, שלא יוזקו על ידי חיות רעות.

ביום רביעי היו מתענים על אסכרא (1617), שלא תיפול על התינוקות. והיינו, משום שביום הרביעי נתלו המאורות, ונאמר בהם: "יהי מאורות". והקתיב (1618) של המילה [כלומר, האופן שבו כתובה המילה בתורה] "מאורות" — חסר הוא: "מארת". שהוא לשון מארה וקללה (1619).

ביום חמישי היו מתענים על עוברות [נשים

עליהם כאילו הקריבום לפני בפועל, ועל ידי כך אני מוחל להם על כל עונותיהם (1615)].

והיות והמעמדות נעשות לצורך הקרבת הקרבנות, לכן קוראים אז במעשה בראשית. כי אלמלא הקרבנות — לא היו מתקיימים שמים וארץ.

תנו רבנן: אנשי משמר שעלו לירושלים, היו מתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון.

ואנשי מעמד, שנשארו בעריהם בזמן שאנשי משמר עלו לירושלים, מתבנסין לבית הכנסת, ויושבין באותו שבוע ארבע תעניות, בימים אלו:

בשני בשבת [ביום שני בשבוע], ביום שלישי, ביום רביעי, וביום חמישי.

ועתה מבארת הברייתא לאיזה צורך היו מתענים בארבעה ימים אלו.

שהימים נפעלים כפי התחלת בריאתם. עיין שם.

1617. זו מחלה שבאה בגרוננו של אדם, והוא מת בה [כפי שמצינו לעיל יט ב, וברש"י שם].

1618. "כתיב" — היינו האופן בו כתובה המילה. ובדוגמא שלנו: "מארת". לעומת זאת, "קרי" — היינו האופן בו נקראת המילה כאשר קוראים בתורה. ובדוגמא שלנו: "מאורות", כאילו נכתבה המילה בכתיב מלא.

1619. כתב הרי"ף, שנראה לתת טעם, משום שהמאור הקטן התמעט, ולכן נכתב "מארת" חסר, לפי שמשני המאורות הגדולים — נעשה אחד מהם קטן. ולכן אסכרה נופלת בקטנים.

שהאריך.

1615. כך כתבו הטור והשולחן ערוך [אורח חיים סימן א']: וטוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת הקרבנות וכו'. וכתב שם הבית יוסף, שמקור הדין הוא מהגמרא שלנו.

ובבית יוסף [סימן מ"ז] הביא בשם האגור, שאף נשים חייבות באמירת קרבנות. שכתבו שזו אחת הסיבות שהן מברכות ברכת התורה. עיין שם. ועיין עוד במגן אברהם ובביאור הלכה שם.

1616. האבודרהם [סדר מוצאי שבת] מביא, שכתב הרשב"א בתשובה, שטעם הדבר, משום

השבת. והיינו, כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה.

ואם בערב שבת לא היו מתעניין, קל וחומר שלא היו מתעניין **בשבת עצמה.**

באחד בשבת [ביום ראשון שבשבוע] — **מאי טעמא לא** [למה לא היו מתעניין]? (1620)

אמר רבי יוחנן: מפני הנוצרים (1621), שעושים את יום ראשון יום טוב. ואם יתענו ישראל באותו יום, יעלילו הנוצרים ויאמרו, שישראל מתאבלים ביום השמחה שלהם (1622).

מעוברות] **ומיניקות.** משום שנאמר ביום החמישי: "שרצו המים שרץ נפש חיה", שהוא ענין פריה ורביה.

ולשם מה היו מתענים לצורך עוברות ומניקות —

על **עוברות** היו מתענים — **כדי שלא יפילו** את עוברן.

ועל **מיניקות** היו מתעניין — **כדי שיניקו** (שיוכלו להניק) **את בניהם.**

ובערב שבת לא היו מתעניין, מפני כבוד

בכך סכנה. אלא, היות ובני המשמר אין עושים מלאכה ביום תעניתם, יאמרו שגם הם מחזיקים את יום ראשון ליום טוב, שלא לעשות בו מלאכה.

וכתב, שמשמע מכאן שהנכרים נהגו לעשות יום טוב ביום ראשון עוד לפני הנוצרים. שהרי כאן מדובר גם בבית ראשון, והנוצרים לא היו עד זמן בית שני.

והבן **יהודיע** כתב, שצפו ברוח הקודש שגם בזמן בית המקדש יודמן שיהיו אומות העולם שולטים בהם, ולכן לא תקנו תענית ביום ראשון. עוד פירש, שאם ישראל יתענו ביום זה, ילכו הנכרים ויודו בבית העבודה זרה שלהם על כך.

אמנם **במסכת סופרים** [פרק יז הלכה ד'] מצינו: "אנשי משמר היו מתענים בכל יום וכו' בערב שבת ובמוצאי שבת לא היו מתעניין, מפני כבוד השבת. ויש אומרים, בערב שבת בין השמשות ניתוספת נשמה יתירה בישראל, ולאחר השבת נוטלין אותה הימנו. דבר אחר, מפני הנוצרים. שלא יאמרו על כי אנו שמחים בראשון הם מתעניין בו. אבל אמרו חכמים, בזמן המעמדות לא היו חוששין לאיבת גוי, אלא משום דכתיב וינפש, וי על הנפש".

וברש"י **שבעין יעקב** כתב, דהיינו משום שאסכרה באה על לשון הרע, ולשון הרע נברא ביום הרביעי. שהרי אז נבראו המאורות, ואמרה הלבנה לפני הקדוש ברוך הוא שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, שזהו לשון הרע, ואמר לה הקדוש ברוך הוא שתמעט עצמה. לכן ביום זה יש חשש לאסכרה, ומתפללים עליה שלא תבוא.

1620. **בירושלמי** מצינו, שהן בשבת והן ביום ראשון לא היו מתענים מפני כבוד השבת.

1621. **המהרי"ל** כתב [מובא בספר מהרי"ל בליקוטים, אות ק"ג], שהכינוי "ישו הנוצרי" הוא להודיע שנוצר ונברא מאשה כשאר אדם, ולא היה אלוה. אך אנו משיבים לאומות, שמכונה כך משום שבא מעיר שנקראת "נוצר".

1622. כך פירשו **הראשונים.** והקשו המפרשים, הרי מדובר בזמן שבית המקדש קיים, ואז היתה יד ישראל תקיפה על האומות, ומה החשש להתענות ביום ראשון?

ומבאר **המהרש"א**, שאין הכוונה משום שיש

באדם בערב שבת. שמרחיבין דעתו מן השמים, שיכול לאכול ולשתות יותר מרגילותו כל השבוע (1626).

במוצאי שבת — נוטלין אותה ממנו.

שנאמר: "שבת וינפש". כיון ששבת האדם, שנח ושמר את השבת עד צאתה — וי, אברה וניטלה נפש יתירה שהיתה בו.

שנינו במשנתנו: **כיום הראשון בראשית ויהי רקיע.**

תנא: פרשת "בראשית" נקראת בשנים, בכהן ולוי. ואילו פרשת "יהי רקיע" —

רבי שמואל בר נחמני אמר: מפני שהוא, יום ראשון שבשבוע, היום השלישי ליצירה של האדם. שהרי האדם נברא ביום שישי, והיום השלישי ליצירתו — הוא יום ראשון. וביום השלישי להתחדשות באדם — יש חולשה (1623). כפי שמצינו באנשי שכס, שנאמר בהם אחרי שמלו: "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים" (1624). וכיון שכך, שיש חולשה ביום ראשון, אין מתענין בו.

ריש לקיש אמר: מפני נשמה יתירה שהיתה בו באדם בשבת, וניטלה ממנו במוצאי שבת. דובר זה גורם לו חולשה (1625).

דאמר ריש לקיש: נשמה יתירה ניתנה בו

כך, אלא הכוונה שייחלשו מהתענית יותר מדי, שהרי כל שינוי וסת [רגילות] מזיק לגוף. ובמקום צער גדול לא גזרו רבנן.

1626. כך כתב רש"י. וכן כתב במסכת ביצה [טז א]: רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרווחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו.

והרשב"א בתשובה [חלק ג', סימן ר"צ] כתב, שענין נשמה יתירה הוא, כי הימים נפעלים לפי סדר בריאתם, וכשנגמרה מלאכת הבריאה, בשבת, עמד העולם על שלימותו ובריאותו. וכך הוא כל ימי השבת לעולם. ויום ראשון — חלוש מכל הימים, כי ממנו התחילה הבריאה. ולכן במוצאי יום טוב אין מברכים על בשמים, כי אין ענין זה של נשמה יתירה.

עוד הביא לפרש, שנשמה יתירה היינו המנוחה והעונג שהנפש מוצאת בשבת, והרי זה כאילו נשמה יתירה. וכשכנס לימי הטורח והעינוי, כאילו אברה ממנו נשמה יתירה, ונחלש. והאבודרהם [סדר מוצאי שבת] מביא בשם האבן עזרא, שביאור נשמה יתירה הוא, כי

ובחידושין [בעין יעקב] הקשה קושית המפרשים, וכתב שצריך לגרוס "מפני הנוצרים" [האות צ' מנוקדת בקמץ]. והיינו מפני הנבראים, שהוא יום שלישי ליצירה, ומזלו וטבעו שהוא חלוש. ולפי זה דברי רב שמואל בר נחמני — פירוש לדברי רבי יוחנן.

1623. ולפי זה, אותה חולשה שהיתה אז, בכריאת האדם, קיימת תמיד באותו זמן, ביום ראשון. והיעב"ץ כתב, שבכל שלישי למקרה ופגע שארע לאדם, הוא חלוש.

1624. אמנם יש מהמפרשים שפירשו שם, שאין הכוונה שביום השלישי יש חולשה גדולה יותר משאר ימים, אלא שביום זה הצטברה חולשה של שלשה ימים, וידעו בני יעקב שהם יכולים עתה לבוא עליהם בטח.

1625. הגירסא בספרי המשניות שלפנינו: ולא באחד בשבת, כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית — וימותו. וכתב שם התפארת ישראל, שאין לשון זה דווקא, שימותו על ידי

נקראת באדם אחד.

הפסוקים הבאים. הרביעי והחמישי.

שואלת הגמרא: **בשלמא** זה ששנינו שפרשת "יהי רקיע" נקראת באדם אחד, הדבר מובן, כי **תלתא פסוקי** הוו [שלשה פסוקים הם], ודי בכך לקריאת אדם אחד.

שואלת הגמרא: **ורב, דאמר שדולג, מאי טעמא לא אמר שפוסק, כביאורו של שמואל?**

אלא יש לתמוה על מה ששנינו שפרשת **בראשית** נקראת **בשנים**, והרי **חמישה פסוקי** הויין [חמישה פסוקים יש בפרשה], והרי **תניא** [שנינו בבבלייתא]: **הקורא בתורה** [העולה לקרוא בתורה], **אל יפחות מקריאת שלשה פסוקים**, והיאך יספיקו חמשה פסוקים לשני קרואים?!

מבארת הגמרא: היינו משום **שקסבר** [הוא סובר]: **שכל פסוקא דלא פסקיה משה, אנן לא פסקינן ליה** [כל פסוק שלא חילקו משה רבינו בתורה, אין אנו מחלקים אותו].

כביאור ענין זה נחלקו רב ושמואל:

ושמואל אמר: פוסק. אכן כן. גם פסוק שמשה רבינו לא חילקו בתורה, אנו מחלקים אותו.

רב אמר: דולג. דהיינו, הראשון קורא שלשה פסוקים. והשני קורא שוב את הפסוק האחרון שקרא העולה הראשון [וזהו לשון "דולג", שהוא קופץ לאחור, וחוזר על הפסוק האחרון שקרא קודמו], ומוסיף עוד שני פסוקים.

ותמהה הגמרא: **ומי פסקינן** [וכי אפשר לומר שמפסקינן ומחלקים פסוק לשני חלקים?]

ושמואל אמר: פוסק [חותך ומחלק] את הפסוק האמצעי. דהיינו, הראשון קורא את שני הפסוקים הראשונים, וחצי הפסוק השלישי. והשני קורא את חציו השני של הפסוק השלישי, וממשיך וקורא את שני

והאמר רבי חנינא קרא [והרי אמר רבי חנינא, שהיה בעל מקרא, ויודע בגירסא, ובקי בטעמיה (1627)]: **צער גדול היה לי אצל רבי חנינא הגדול, הרבה טרחתי וחזרתי עליו כדי שיתיר לי לחלק פסוק לשנים כדי ללמד תינוקות של בית רבן, ואכן התיר לי את הדבר.**

אבל **לא התיר לי לפסוק אלא לצורך תינוקות של בית רבן, הואיל ולהתלמד עשויין** [הואיל והם צריכים ללמוד], וקשה עליהם הדבר

בשבת יתחדש בגופות יתרון כח, ובנשמה – יתרון השכל. וזהו "ויברך אלקים את יום השביעי". עיין שם **באבודרהם** שהאריך.

בתורה? עוד הביא בשם האר"י, שאם מחדש בתורה, מעטרינן לאביו באותו עולם. ולכן נסמך כיבוד אב ואם למצות שבת. ומי שאינו בר הכי, לחדש, ילמוד דברים שלא למד עד הנה. עיין שם.

ועיין **בשערי תשובה** [אורח חיים סימן ר"צ סק"א] שכתב, שחייב אדם לחדש חידושי תורה בשבת, כפי שכתב בזוהר, שבמוצאי שבת, כאשר חוזרת הנשמה היתירה למקומה, שואל אותה הקדוש ברוך הוא: מה חידוש אמרת

1627. כך פירש רש"י, וכן הביא השיטה מקובצת במסכת כתובות [נו א].

לקרוא פסוק שלם.

הרי לנו, שאין מפסיקין פסוק לשנים, אלא לצורך תינוקות של בית רבן!

ושמואל, שסובר שמחלקים פסוק לשנים לצורך קריאת פרשה שיש בה חמשה פסוקים, ישיב ויאמר:

הרי גם רבי חנינא הגדול, למרות שבקושי גדול התיר, מכל מקום התיר בסופו של דבר ללמד תינוקות של בית רבן.

והרי **התם**, בלימוד תינוקות של בית רבן, **טעמא מאי**, מה הטעם שהתירו להם — **משום דלא אפשר** [כי אי אפשר ללמדם אלא באופן זה],

הכא נמי, אף כאן, בקריאת פרשת בראשית, **לא אפשר** [אי אפשר] באופן אחר, אלא בחילוק הפסוק לשנים.

ממשיכה הגמרא ושואלת: **ושמואל שאמר שפוסק את הפסוק לשנים**, כי אין אפשרות אחרת, **מאי טעמא לא אמר שדולג**, כדברי רב?

ומבארת הגמרא: כי לדלוג, כפי שאמר רב, אין זה פתרון טוב, **גזירה משום הנכנסין באמצע קריאת התורה, וגזירה משום היוצאין לפני סיום הקריאה** (1628).

והיינו, שיש חשש שיכנסו בני אדם לבית הכנסת אחרי שהראשון סיים קריאתו, ויראו שהשני קורא שלשה פסוקים מאותה פרשה שיש בה חמשה פסוקים, והיות והם לא שמעו את קריאתו של הראשון, יסברו שהראשון קרא רק את שני הפסוקים הנותרים, וילמדו מכך שיותר לעלות ולקרוא שני פסוקים.

וכן יש לחשוש שיהיו בני אדם שיצאו מבית הכנסת אחרי סיימם הראשון קריאת שלשה פסוקים, ויסברו שהשני יקרא רק את שני הפסוקים שנותרו באותה פרשה, וילמדו מכך שיותר לעלות לקרוא שני פסוקים.

מיתבי: פרשה של ששה פסוקים, שנקראת באחד מימות השנה שקוראים בו בתורה, **קורין אותה בשנים** [בשני עולים]. כל אחד מהם קורא שלשה פסוקים.

ואילו פרשה של חמשה פסוקים — קורין אותה בעולה יחיד.

ואם הראשון קורא שלשה פסוקים מאותה פרשה של חמשה פסוקים, אזי **השני**, העולה אחריו, **קורא שנים** [את שני הפסוקים שנותרו] **מפרשה זו של חמשה פסוקים**, ומוסיף וקורא פסוק אחד — **מפרשה אחרת**.

ויש אומרים, שהשני מוסיף וקורא חוץ מאותם שני פסוקים שנותרו בפרשה, עוד שלשה פסוקים. ואינו מוסיף רק פסוק אחד,

אבל בספר מגיד תעלומה על מסכת ברכות [ל ב] פירש, שנקרא כך משום שהיה מוכר קורות הבית.

1628. באמת די היה לגזור משום היוצאים,

שלפי כל הדעות חוששין לזה. אבל לגבי הגזירה משום הנכנסים, תנא קמא להלן אינו חושש לכך, משום שמי שנכנס לבית הכנסת שואל האם קראו קודם לכן, כמבואר במסכת מגילה [כב א]. אלא, משום שהגמרא שם פוסקת כמו היש אומרים,

ומשמעות דברי המשנה, שבחלק מתפילות היום קורין מתוך ספר התורה, ובחלק מהן קורין בעל פה. אבל לא התבאר בבירור באילו תפילות נוהגין כך, ובאילו – נוהגין כך.

איבעיא להו: היכי קאמר [למה נתכוון התנא של משנתנו]?

האם לכך נתכוון, שבתפילת שחרית ובתפילת מוסף קורין אותה בספר התורה, ובתפילת מנחה קורין אותה על פה, כפי שקורין את שמע,

או דלמא הכי קתני [או שמא, כך נשנתה המשנה, לכך נתכוון התנא]: בתפילת שחרית קורין אותה בספר. ובתפילת מוסף ובתפילת מנחה קורין אותה על פה, כקורין את שמע?

תא שמע, דתניא [ששינון] בפירוש בברייתא: בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת, וקורין כדרך שקורין כל השנה, מתוך הספר. ובמנחה, יחיד קורא אותה על פה.

תמה ואמר רבי יוסי: וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בצבור [כלומר, להוציא

לפי שאין מתחילין לקרוא בפרשה פחות משלשה פסוקין.

ועתה, למה מוסיף השני וקורא מפרשה אחרת?

למאן דאמר דולג [לפי מי שאמר שדולג, דהיינו, רב] — **לידלוג** [שידלוג אף כאן],

ולמאן דאמר שפוסק, דהיינו, שמואל — **ליפסוק** [שיפסוק אף כאן]! (1629)

ומבאר הגמרא: **שאני התם** [שונה הדבר שם], כשקורא בשאר ימי השנה, **דאית ליה רווחא** [שיש לו מקום מרווח], שיכול להמשיך ולקרוא מפרשה אחרת (1630), ולכן מוסיף וקורא, כי לכתחילה אין לדלוג או לפסוק, אלא עדיף להמשיך ולקרוא מהפרשה הבאה.

אבל בקריאת המעמדות — אי אפשר לעשות כך, שהרי הקריאה היא רק פרשת בראשית ופרשת "יהי רקיע", שבשתיהן יחד יש רק חמשה פסוקים, ולכן על כרחו דולג או פוסק.

שינונו במשנתנו: **פרשה גדולה קורין אותה בשנים**. בשחרית ובמוסף ובמנחה קורין על פיהן כו' [כקורין את שמע].

ששאלת הגמרא היא על הרישא, על דבי רבן גמליאל, שאומר: "ושל חמשה פסוקים יחיד קורא", ולמה נקראת ביחיד, הרי אפשר לפסוק ולקרוא אותה בשנים! עיין שם.

1630. כי שם מדובר בימי שני וחמישי, ויכול להמשיך ולקרוא, שהרי הכל עניינו של יום. רש"י במסכת מגילה [כב ב].

שחוששין לנכנסים, לכן נקטה הגמרא גם טעם זה. גבורת ארי.

1629. רש"י במסכת מגילה [כב א] אינו גורס "למאן דאמר פוסק נפסוק", שהרי שינונו שם "קרא הראשון שלשה", ואם כן, שכבר קרא, שוב אי אפשר לפסוק.

והקשה הגבורת ארי, הרי אפשר לומר